

Kohtaamisen kirkko

Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan sekä uskontojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020

Kohtaamisen kirkko

Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan sekä uskontojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020

Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 37
Kirkko ja toiminta

Kirkkohallitus
Ulkoasiain osasto

Helsinki 2016

Kohtaamisen kirkko
Kansainvälisen ja ekumeeisen toiminnan sekä uskontojen
kohtaamisen suunta vuoteen 2020

© Kirkkohallitus
Ulkoasiain osasto

Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 37, Kirkko ja toiminta
Strategiat
Asianumero: DKIR/463/06.02/2016

Ulkoasu: Unigrafia
Taitto: Emma Martikainen
Kannen kuva: Brett Jorgensen / Shutterstock

ISBN 978-951-789-524-8 (PDF)

ISSN 2341-9407 (verkkojulkaisu)

Helsinki 2016

SISÄLLYS

Esipuhe	5
1. Kohtaamisen pinnat	6
2. Teologiset perustelut.....	8
2.1 Jumala on yksi ja kirkko on yksi.....	8
2.2 Ekumenia on asenteita ja tekoja	8
2.3 Ekumeenisten neuvottelujen tavoitteet	9
2.4 Uskontojen vuoropuhelu.....	10
3. Muut edellytykset.....	11
Luterilainen maailmanliitto – kirkkojen kommuunio	11
Porvoon kirkkoyhteisö – yhteisön jäsen	12
Kirkkojen maailmanneuvosto, Euroopan kirkkojen konferenssi, Suomen ekumeeninen neuvosto – jäsenkirkko	13
Kirkkojenväliset sopimukset	15
Kotimaiset ekumeeniset sopimukset	16
Uskontodialogin organisaatiot.....	17
4. Linjauksen periaatteet.....	19
5. Linjauksen periaatteiden toteuttaminen Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa vuoteen 2020	21

Esipuhe

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on osa maailmanlaajaa Kristuksen kirkkoa. Se on kohtaamisen kirkko paitsi kotimaassa myös kaikkialla maailmassa.

Kansainvälisyys, ekumenia ja uskontojen kohtaaminen on yhä enemmän arkipäivää kirkon kaikilla tasoilla. Jokainen kirkon jäsen on kirkon kohtaamispinta toisten kristillisten yhteisöjen ja toisten uskontojen kanssa. Paikallisseurakunnat ovat kohtaamisen ja vuorovaikutuksen paikka. Ne ovat myös kansainvälisiä toimijoita ystävyysseurakuntasuhteidensa ja muiden kansainvälisten hankkeiden kautta. Hiippakunnat tukevat seurakuntia niiden kansainvälisissä yhteyksissä. Kokonaiskirkon tasolla huolehditaan niistä kirkollisista suhteista, joissa toisena osapuolena on koko Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kirkolliset järjestöt toteuttavat kirkolta saamansa tehtäväksiannon mukaisesti kansainvälisen diakonian ja lähettyksen tehtäviä.

Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan sekä uskontojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020 nostaa esille kirkon tulevien vuosien erityisiä haasteita ekumeniassa, uskontojen kohtaamisessa ja kansainvälisessä toiminnassa.

1. Kohtaamisen pinnat

Kansainväliset, ekumeeniset ja uskontojen ja katsomusten moninaisuuteen liittyvät asiat ovat todellisuutta kirkon kaikilla tasoilla ja kaikkien toimialojen piirissä. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnallista suuntaa linjataan *Kohtaamisen kirkko*-asiakirjassa, jossa toiminnan keskiöön nostetaan kohtaaminen ja suhteet.¹

Yhtenä keskeisenä tavoitteena *Kohtaamisen kirkko*-tekstissä on, että ”seurakunta on luottamuksen yhteisö, joka tuo erilaiset ihmiset yhteen, ja kirkon sanoma kuuluu ja vaikuttaa kaikkialla”.² *Kohtaamisen kirkko* -linjauksen painopisteet voidaan toteuttaa eri tavalla eri seurakunnissa ja niiden toteuttaminen edellyttää laaja-alaista yhteistyötä. Linjaus kannustaa rohkeaan soveltamiseen ja muistuttaa kirkon hengellisestä luonteesta ja mahdollisuuksista rakenteellisiin uudistuksiin.

Samat periaatteet koskevat kirkon kansainvälistä, ekumeenista ja uskontojen ja katsomusten välistä työtä.

- **Jokainen kirkon jäsen** on kirkon kohtaamispinta toisten kristillisten yhteisöjen, toisten uskontojen ja suomalaisen monikulttuurisen todellisuuden kanssa. Omalla toiminnallaan erilaisissa tilanteissa niin kotimaassa kuin ulkomailla kristityt viestivät kirkon asenteesta.
- **Paikallisseurakunnat** ovat kirkon ensisijainen turvallisen kohtaamisen ja vuorovaikutuksen paikka. Sekä seurakuntalaisten että työntekijöiden joukossa on osaamista toteuttaa paikallisesti merkittäviä hankkeita ja tapahtumia kirkkojen- ja uskontojenväliseen kohtaamiseen sekä kulttuurienvälisyyteen liittyen. Olemassa olevaa osaamista tulee hyödyntää laajasti ja työalat ylittäen. Seurakunnat ovat ystävyysseurakuntasuhteidensa ja muiden kansainvälisten hankkeiden kautta myös aktiivisia kansainvälisiä toimijoita.
- **Hiippakuntataso** tukee seurakuntia niiden kansainvälisissä yhteyksissä. Näiden yhteyksien kautta on mahdollista sekä oppia sisarkirkoilta, jotka toimivat erilaisissa toimintaympäristöissä että jakaa omia kokemuksia. Hiippakuntien solmimat yhteistyötösopimukset sisarkirkkojen hiippakuntien kanssa vahvistavat seurakuntien välistä yhteistyötä. Hiippakuntien kansainvälisen työn asiantuntijoilla on hiippakuntatasolla keskeinen tehtävä lähetykseen, kansainväliseen diakoniaan ja ekumeeniaan liittyvän tiedon ja yhteyksien lisäämisessä.

1 *Kohtaamisen kirkko. Suomen evankelis-luterilaisen toiminnan suunta vuoteen 2020*, 5.

2 *Kohtaamisen kirkko*, 16

- **Kokonaiskirkon tasolla** huolehditaan niistä kirkollisista suhteista, jossa toisena osapuolena on koko Suomen ev.-lut. kirkko. Tällaisia ovat esimerkiksi ekumeeniset dialogit toisten kristillisten kirkkojen kanssa, uskontojenvälinen kohtaaminen uskonnollisten johtajien tasolla, jäsenyydet kansainvälisissä järjestöissä, kansainvälinen diakonia sekä ulkosuomalaistyö. Kokonaiskirkon tasolla ylläpidetään ja koordinoidaan myös kirkon lähetys- ja kansainvälisen diakonian järjestöjen välistä vuoropuhelua sekä hoidetaan niiden kautta syntyneitä yhteyksiä etelän ja idän kirkkoihin.
- **Kirkolliset järjestöt toteuttavat kirkolta saamansa tehtävänannon mukaisesti kansainvälisen diakonian ja lähetyksen tehtäviä. Kirkon lähetysjärjestöt ja Kirkon Ulkomaanapu toimivat niin sanotun perussopimuksen piirissä. Kirkon kansainvälistä työtä toteutetaan myös muiden järjestöjen, kuten Suomen Merimieskirkko ry:n kautta, joilla on Kirkkohallituksen kanssa solmittu sopimus.** Näiden lisäksi on muita kirkon järjestöjä ja herätysliikkeitä, jotka toimivat myös kansainvälisesti. Esimerkiksi lähes kaikki herätysliikkeet tekevät yhteistyötä Inkerin kirkon kanssa.

2. Teologiset perustelut

2.1 Jumala on yksi ja kirkko on yksi

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on osa Jeesuksen Kristuksen perustamaa maailmanlaajuista kirkkoa. Jeesus julisti Jumalan valtakunnan koittamista ja osoitti sen pelastavilla ja parantavilla teoillaan. Hän antoi tehtäväksi viedä evankeliumi kaikkialle maailmaan. Kristuksen kirkko jatkaa sanoin ja teoin Kristuksen työtä maailmassa.

Kristinuskon ytimessä on usko Isään ja Poikaan ja Pyhään Henkeen. Jumala on yksi, mutta hän toimii kolmessa persoonassa. Jumalan kolme persoonaa ovat myös kirkon olemuksen sekä tehtävän perusta. Jumalan persoonien välinen yhteys sekä kaikkien kristittyjen keskinäinen yhteys perustuvat siihen, että Jumala on yksi ja Hän toimii maailmassa kirkkonsa välityksellä.

Myös kirkko on Kristuksessa yksi, vaikka se on jakautunut erilaisiin alueellisiin sekä tunnustuskuntiin kuuluviin kirkkoihin. Kirkkojen kutsumuksena on pyrkiä kohti ykseyttä, kuten Jumala on yksi. Jeesus rukoili omiensa puolesta, ”jotta he olisivat yhtä, niin kuin me olemme yhtä.” Kristuksen kirkon ykseys tulee näkyväksi, kun kirkot viettävät yhdessä jumalanpalvelusta, julistavat evankeliumia ja palvelevat maailmaa yhdessä.

Jumalan olemuksellinen ykseys on Jumalan persoonien välistä yhteyttä. Vastavalla tavalla kirkon ykseys voi toteutua alueellisten kirkkojen keskinäisenä yhteytenä. Se edellyttää toinen toisensa tunnustamista Kristuksen kirkon osana, ja se ilmenee syvimmillä tavalla yhteisessä ehtoollisen sakramentissa. Kristuksen kirkko on hänen ruumiinsa, ja pyhässä ehtoollisessa kristityt tulevat hänen ruumiinsa ja verensä sakramentin nauttiessaan yhdeksi ruumiiksi myös keskenään.

Ekumenian tavoitteena on kirkon näkyvä ykseys. Ei riitä, että ykseys vallitsee hengellisesti, uskon maailmassa, vaan sen tulee tulla näkyväksi kirkon jumalanpalveluksessa, diakonisessa palvelussa sekä evankeliumin julistuksessa. Toisaalta tämä merkitsee myös erillisyyttä ja itsenäisyyttä. Jumalassa vallitseva ykseys on persoonien keskinäistä yhteyttä, minkä mallin mukaan myös kirkot voivat tehdä ykseytensä todeksi keskinäisenä kommuuniona.

2.2 Ekumenia on asenteita ja tekoja

Ekumenian tarkoituksena on kirkon uudistuminen. Rukous ja työn tekeminen sen saavuttamiseksi on osa kristittyjen ja kirkkojen tehtävää. Se edellyttää totuudellista ja rakkaudellista asennetta toisia kristittyjä kohtaan.

Yksittäisen kristityn kohdalla ekumeeninen asenne merkitsee halua ymmärtää toisen kristillisyyttä ja virheellisestä ja yksinkertaistavasta katsantokannasta pidät-

täytymistä. Se merkitsee halua rakentaa yhteyttä ja yhteistyötä toisten kristittyjen kanssa. Seurakunnat voivat järjestää yhteistä toimintaa alueella olevien muiden kristittyjen kanssa. Seurakunnissa tulee olla valmiita palvelemaan ekumeenisia perheitä kirkollisissa toimituksissa tai tarjoamalla tiloja myös toisten kristittyjen käyttöön.

Kirkkojenvälisissä oppikeskusteluissa ja niihin perustuvissa sopimuksissa kuvataan, missä määrin kirkot tunnustavat yhteisen uskon ja mitä askeleita kirkkojen välisessä yhteydessä sillä perusteella tulee ottaa. Tavoitteena on saavuttaa riittävä opillinen yksimielisyys, jotta kirkkojen jäsenet voivat osallistua rajoituksetta kummankin kirkon elämään ja toisen jäseniä pidetään myös omina jäseninä. Tähän kuuluu muun muassa mahdollisuus yhteiseen ehtoolliseen viettoon, mahdollisuus toimia kummina ja mahdollisuus kirkolliseen vihkimiseen tai toimimiseen toisen kirkon virassa.

2.3 Ekumeenisten neuvottelujen tavoitteet

Kirkkojen oppikeskusteluilla on erilaisia tavoitteita riippuen siitä, miten lähellä keskustelukumppanit jo ovat toisiaan. Tavoitteita voi ryhmitellä peräkkäin samalla jatkumolla, mutta ne voivat olla myös sisäkkäisiä ja yhtäaikaista.

Keskustelujen alkuvaiheessa sekä teologisesti etäämpänä olevien kirkkojen kanssa painottuu tarve opetella tuntemaan toinen toisensa. Vaikka oppikeskustelut eivät välittömästi tähtäisi ehtoollisyhteyteen toisen kirkon kanssa, ne vahvistavat jo olemassa olevaa yhteyttä ja kasvattavat keskinäistä kunnioitusta. Suomen evankelis-luterilainen kirkko osallistuu monenväliseen keskusteluun esimerkiksi Kirkkojen maailmanneuvoston piirissä, jossa työskentelyn keskeisenä tavoitteena on apostolisen uskon yhteinen kuvaaminen. Kahdenvälisiä neuvotteluja käymme esimerkiksi ortodoksisten kirkkojen sekä helluntaiherätyksen, vapaakirkon ja baptistikirkkojen kanssa. Jo saavutetun yhteisen ymmärryksen perusteella seurakunnat voivat toteuttaa esimerkiksi yhteisiä evankelioimisen tai diakonian hankkeita näiden kirkkojen kanssa.

Dialogin edetessä voidaan lähestyä mahdollisuutta viettää yhteistä ehtoollista. Sitä edeltää riittävän yksimielisyyden saavuttaminen keskeisissä opinkohdissa. Sellaisia ovat kysymykset kasteesta, ehtoollisesta ja kirkon virasta. Niiden keskinäisestä tunnustamisesta tulee seurata myös muutoksia kirkon lainsäädännössä. Esimerkiksi roomalaiskatolisen kirkon kanssa käytävässä dialogissa on merkittävästi edetty, vaikka haasteita on yhä jäljellä.

Ehtoollisyhteyden saavuttamisen jälkeen kirkot syventävät toinen toisensa tuntemista, rakentavat yhteisiä toimintamalleja ja jakavat voimavarojaan. Tässä vaiheessa ollaan Porvoon kirkkoyhteisön anglikaanien kanssa, ja myös Suomessa toimivien metodistikirkkojen kanssa ollaan siirtymässä tähän vaiheeseen. Luteri-

laisen maailmanliiton kautta osallistumme keskusteluihin, joita käydään laajan ja monimuotoisen luterilaisten kirkkojen yhteisön sisällä.

Seuraavana askeleena kohti syvenevää yhteistyötä on yhteisten päätöksenteon rakenteiden luominen. Kirkot säilyttävät autonomiansa, mutta ne sitoutuvat vahvemmin toisiinsa. Luterilaisen maailmanliiton sisällä Suomen kirkko osallistuu keskusteluun siitä, mitä osallisuutemme maailmanlaajasta luterilaisten kirkkojen yhteisöstä merkitsee yhteisen päätöksenteon näkökulmasta. Myös Porvoon yhteisön kirkkojen kanssa tulee kehittää päätöksentekoon liittyviä yhteistyön muotoja.

2.4 Uskontojen vuoropuhelu

Koska Jumala on yksi, myös ihmiskunta on kansallisista, kulttuurisista tai uskonnollisista eroista huolimatta vain yksi. Jumala on luonut kaiken, hän on kaiken elämän lähde ja hän myös lähestyy ja kutsuu kaikkia ihmisiä. Kristityt tunnustavat kaikissa ihmisissä Jumalan luomistyön ja kutsun yhteyteen. Kaikki ihmiset, uskonnoista riippumatta, ovat keskenään veljiä ja sisaria, ja heidän tehtävänsä on viisaudella ja hyvillä teoilla rakentaa yhteistä tulevaisuutta. Siksi kristityt arvostavat kaikissa uskonnoissa sitä hyvää, totuudellista ja oikeaa, mikä on Jumalasta lähtöisin.

Kristillisen seurakunnan jäsenet tapaavat muiden uskontojen edustajia arkipäiväisissä kohtaamisissa henkilökohtaisella ja paikallisella tasolla esimerkiksi kouluissa ja työpaikoilla, mutta myös yhteisöllisellä tasolla esimerkiksi kaupunginosien tai asuntoalueiden yhteisissä hankkeissa. Toinen taso on hiippakunnallinen ja kokonaiskirkollinen kohtaaminen uskontojohtajien kesken. Kaikilla tasoilla tutustutaan ensin toiseen lähimmäisenä, jonka kanssa jaetaan yhteistä ihmisyyttä ja jonka kanssa voi olla yhteisiä pyrkimyksiä ilman erityistä uskonnollista ulottuvuutta. Toisen uskonnollista vakaumusta ja kokemusta opitaan tuntemaan ja arvostamaan. Vuoropuhelun kehittyessä tulee luonnolliseksi pohtia yhdessä, mitkä seikat uskonnoissa, niiden kultissa, opissa tai juhlaperinteissä ovat yhteisiä tai erottavia tekijöitä ja miten voimme toimia yhdessä toistemme ja yhteisen tulevaisuuden hyväksi.

Toisin uskovaan ihmiseen ja hänen uskontoonsa tutustuminen auttaa kristittyä ymmärtämään hänelle vierasta uskoa, mutta se auttaa häntä ymmärtämään myös omaa uskoa ja juurtumaan siihen syvemmin. Kristinuskon näkökulmasta vuoropuhelun ytimessä on usko Kristukseen, joka uudistaa niin kirkon kuin koko ihmiskunnan. Hän on ihmiseksi tullut Jumalan Sana, jossa ihmisiä erottavat muurit puretaan ja kaikki tehdään uudeksi yhteydessä Jumalan kanssa. Kirkon ykseys ja ihmiskunnan ykseys ovat sidoksissa toisiinsa Jumalan lopunajallisen tahdon mukaisesti.

3. Muut edellytykset

Kirkon kansainvälistä ja ekumeenista toimintaa ohjaavat teologisten perusteiden ohella useat säännökset ja sopimukset. Niitä ovat Kirkkolain ja Kirkkojärjestyksen säännökset, ekumeeniset sopimukset sekä kirkkojen väliset sopimukset. Myös jäsenyydet kansainvälisissä kirkkoliitoissa tuovat velvoitteita kirkkomme kansainväliseen ja ekumeeniseen toimintaan.

Kirkkolain mukaan kirkon tehtävänä on julistaa Jumalan sanaa ja jakaa sakramenteja sekä toimia muutenkin kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi (KL I, 1 § 2). Osana maailmanlaajaa Kristuksen kirkkoa tämä tehtävä ei rajoitu Suomen rajojen sisäpuolelle vaan kattaa myös kansainvälisen vastuun. Samoin on nähtävissä myös **kirkkojärjestyksen** määräykset diakoniasta: ”Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta.” (KJ II, 4 § 3) Kotimaassa toteutettavan diakonian lisäksi seurakunnan ja sen jäsenten tulee katsoa kauemmaksi: erityisesti niihin joiden hätä on suurin. Lähetystyötä koskeva Kirkkojärjestyksen pykälä viittaa kansainväliseen vastuuseen, mutta se on tullut yhä ajankohtaisemmaksi myös kotimaassa: ”Seurakunnan ja sen jäsenten tulee edistää lähetystyötä, jonka tarkoituksena on evankeliumin levittäminen niiden keskuuteen, jotka eivät ole kristittyjä.” (KJ II, 4 § 4).

Luterilainen maailmanliitto - kirkkojen kommuunio

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on osa **Luterilaista maailmanliittoa (LML)**, joka on kansainvälinen luterilaisten kirkkojen yhteisö. Luterilaisia kristittyjä on maailmassa tällä hetkellä vajaat 75 miljoonaa. Suurin osa heistä kuuluu vuonna 1947 Lundissa perustetun Luterilaisen maailmanliiton jäsenkirkkoihin. Jäsenkirkkoja on yli 140 ja niissä on yhteensä yli 70 miljoonaa jäsentä. Kun kirkkoja on noin 80 maassa, Luterilaisen maailmanliiton kautta kirkkomme liittyy moninaiseen kirkkoperheeseen, joka ilmentää luterilaisen kirkon teologista perinnettä eri puolilla maailmaa.

Luterilaisen maailmanliiton jäsenkirkot ”tunnustavat kolmiyhteisen Jumalan, ovat yksimielisiä Jumalan sanan julistuksesta ja ovat alttarin ja saarnatuolin yhteydessä keskenään. LML tunnustaa yhden, pyhän, katolisen ja apostolisen kirkon ja on sitoutunut palvelemaan kristittyjen ykseyttä kautta maailman”. Kyse ei ole vain organisaation jäsenyydestä, vaan kuulumisesta luterilaisten kirkkojen yhteisöön. Tästä syystä LML:n piirissä tehtävät yhteiset päätökset vaikuttavat myös oman kirkkomme toimintaan. Tulevien vuosien keskeisenä haasteena kirkkollemme

on selkeyttää itseymmärrystämme osana maailmanlaajaa luterilaisten kirkkojen perhettä. Kirkon maailmanlaajan todellisuuden tulee tulla todeksi kirkon kaikilla tasoilla.

LML:n yhtenä keskeisenä tavoitteena sen perustamisesta lähtien on ollut diakonian toteuttaminen kansainvälisellä tasolla. Yksi LML:n erityisistä osaamisalueista on pakolaisuuteen liittyvät humanitaariset kriisit. Näiden lisäksi LML:n kautta toteutetaan pitkäkestoisia lähetys- ja kehitysapuhankkeita eri puolilla maailmaa. LML:lla on pitkä historia vaikuttamistyössä erityisesti YK:n suuntaan. Keskeisinä vaikuttamistyön alueina ovat ilmastonmuutoksen torjuminen, uskonnonvapauskysymykset sekä sukupuoltenvälinen oikeudenmukaisuus. Tämän lisäksi LML vastaa luterilaisten kirkkojen käymistä ekumeenisista keskusteluista kansainvälisellä tasolla sekä edesauttaa resurssien jakamista pienten ja suurten jäsenkirkkojen välillä. Yksi keskeisimmistä LML:n lähitulevaisuuden hankkeista on ekumeeninen reformaation merkkipäivän viettäminen 2017, jolloin LML kokoontuu viettämään yleiskokousta Windhoekiin, Namibiaan. Kirkon tavoitteena on tukea Luterilaista maailmanliittoa toimimaan mielekkäänä luterilaisten kirkkojen yhteisön rakentumisen ja yhteistyön edistämisen välineenä. Tämä tarkoittaa sekä aktiivista osallistumista LML:n ekumeeniseen ja teologiseen työskentelyyn ja hallintoon että LML:n taloudellista tukemista.

Porvoon kirkkoyhteisö - yhteisön jäsen

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on osa **Porvoon kirkkoyhteisöä**, joka luo kirkollisen yhteyden Britannian ja Irlannin anglikaanisten kirkkojen sekä Pohjoismaiden ja Baltian luterilaisten kirkkojen välille. Porvoon yhteinen julkilausuma luo siihen sisältyvään Porvoon julistukseen allekirjoituksellaan sitoutuneiden kirkkojen välille hyvin läheisen kirkollisen yhteyden. Julistus menee pidemmälle kuin mikään muu ekumeeninen sopimuksemme, koska siinä sitoudutaan pitämään ”kaikkien kirkkojemme kastettuja jäseniä myös oman kirkkomme jäseninä”. Yhteyden sisältö ja siihen liittyvät velvoitteet käyvät ilmi Porvoon julistukseen sisältyvistä sitoumuksista, joiden tulee ohjata kirkkomme toimintaa. Porvoon julistuksen täytäntöönpanoprosessi on kuitenkin useissa kirkoissa edelleen kesken esimerkiksi juridisten käytäntöjen harmonisoinnin osalta.

Käytännön tasolla yhteistyö Porvoon kirkkojen välillä näkyy Suomessa ehtoollisyhteyden ja jäsenyyden sekä viran vastavuoroisen tunnustamisen pohjalta vaikkapa siinä, että luterilaiset papit ovat voineet osaltaan vastata anglikaanisista jumalanpalveluksista eri puolilla Suomea. Sopimuksen linjausten mukaisesti on myös solmittu ystävyshiippakunta- ja ystävyysseurakuntasuhteita.

Kirkkojen maailmanneuvosto, Euroopan kirkkojen konferenssi, Suomen ekumeeninen neuvosto – jäsenkirkko

Kirkkomme on **Kirkkojen maailmanneuvoston** (KMN) perustajajäsen. Vuonna 1948 perustettu KMN on kansainvälisistä ekumeenisista järjestöistä kattavin. Jäsenyysperustansa mukaan KMN ”on niiden kirkkojen yhteys, jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Kristuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi”. KMN käsittää yli 110 maassa 345 ortodoksisista, anglikaanista, luterilaista, reformoittua, metodistista, baptistista, yhdistynyttä ja yhdistyvää kirkkoa ja kristillistä yhteisöä, jotka edustavat 560 miljoonaa kristittyä eli vajaat 25 % kristityistä. Suurin osa kirkoista on nykyään ns. etelän kirkkoja.

Vuoden 2013 Busanin yleiskokouksen jälkeisellä kaudella KMN:n toiminnan yleisteenä on *oikeudenmukaisuuden ja rauhan pyhiinvaellus*. Se on kokoava teema niin järjestön ekumeenis-teologiselle kuin lähetys- ja evankelointityölle sekä sosiaalieettiselle vaikuttamistoiminnalle. Kirkko-opillinen työskentely jatkuu kirkkojen lähentymisasiakirjasta ”Kirkko: Yhteistä näkyä kohti” antamien lausuntojen pohjalta. Myös lähetysasiakirjan ”Yhdessä kohti elämää” käytäntöön vieminen jatkuu. Kirkkomme on syytä osallistua aktiivisesti kirkko-opilliseen ja lähetys- ja uskontoteologiseen jatkotyöskentelyyn sekä tuoda oma panoksemme ja kehittyä yhdessä KMN:n kanssa rauhantyössä ja vaikuttamistoiminnassa vuoden 2020 yleiskokoukseen tähtäävällä toimikaudella.

ACT Alliance on Kirkkojen maailmanneuvoston piirissä toimivien kirkkojen humanitaarisen työn, kehitysyhteistyön ja kansainvälisen vaikuttamistyön yhteinen väline. ACT Alliancen keskeisenä tavoitteena on edesauttaa paikallisten kirkkojen valmiutta vastata humanitaarisiin kriiseihin, osallistua oman yhteiskuntansa kehittämiseen sekä ohjata kirkkojen yhteistä vaikuttamistyötä alueellisesti sekä kansainvälisellä tasolla. ACT Alliancen vaikuttamistyö keskittyy tällä hetkellä ilmastomuutoksen torjuntaan. Kirkon ulkomaanapu on ACT Alliancen perustajajäsen ja Suomen lähetysseura tarkkailija. Euroopan tasolla ACT Alliance toimii ACT Eurooppa-forumin kautta, jonka keskeisenä tavoitteena on vaikuttamistyö EU:n suuntaan.

Kirkkojen maailmanneuvoston jäsenyysperusta on teologis-ekumeenisena lähtökohtana myös **Suomen Ekumeenisen Neuvoston** (SEN) itseymmärrykselle: ”Suomen Ekumeeninen Neuvosto on kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen yhteistyöelin. Jäseniksi voidaan hyväksyä yhteisöjä, jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän, Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi.” Neuvostoon kuuluu tällä hetkellä 11 jäsenkirkkoa ja 5 tarkkailijakirkkoa sekä 20 kumppanuusjärjestöä. Merkittävä osa kotimaisesta ekumeenisesta yhteistyöstä toteutuu Suomen Ekumeenisen Neuvoston kautta. Vuosittain järjestetään yhteisiä seminaareja ja neuvotteluja. Ne tuovat eri kirkkojen edustajat yhteen.

SEN:n kautta kirkkojen ääni saa laajemman pohjan niissä tarpeissa, jotka liittyvät yhteiskuntaan ja valtiovaltaan vaikuttamiseen esimerkiksi siirtolaisia ja pakolaisia tai uskonnonopetusta koskevissa asioissa. Neuvoston jaostot järjestävät kirkkojen yhteisiä tapaamisia ja tuottavat materiaalia, jota eri kirkot voivat käyttää omassa toiminnassaan. Paikallisen ekumenian jaoston tavoitteena on vahvistaa ekumeenista yhteistyötä eri paikkakunnilla.

Kirkkomme jatkaa vahvaa yhteistyötä SEN:n kanssa ja pyrkii kokoamaan suomalaisten kirkkojen voimia vielä enemmän yhteen. Tällöin tulee tarkastella myös mahdollisuuksia syventää eri toimijoiden yhteistyötä sekä mahdollisesti yhdistää eri organisaatioita. Myös nuorten saaminen mukaan toimintaan entistä vahvemmin on keskeinen kysymys. Teologisena haasteena on vakiintuneiden jäsen- tai tarkkailijakirkkojen kesken yhden kristillisen kasteen tunnustaminen sekä askelien ottaminen kohti ehtoollisyhteyttä ja toisaalta uusien ja uudenlaisten kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen, esimerkiksi maahanmuuttajakirkkojen ekumeeninen kohtaaminen.

Kirkkomme on **Euroopan kirkkojen konferenssin** (EKK) perustajajäsen. EKK on vuonna 1959 perustettu Euroopan ortodoksisten, anglikaanisten, luterilaisten ja protestanttisten kirkkojen ekumeeninen yhteistyöelin, jolla on 125 jäsenkirkkoa ja 19 kumppanuusorganisaatiota. Se on yksi kahdeksasta alueellisesta kirkkojen konferenssista maailmassa: ”Euroopan kirkkojen konferenssi on niiden kirkkojen ekumeeninen yhteys Euroopassa, jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Kristuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän, ja Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi”.

Euroopan kirkkojen konferenssi pyrkii vahvistamaan kirkkojen ekumeenista yhteyttä ja sitä kautta kirkkojen mission toteuttamista. Se seuraa EU-instituutioiden ja Euroopan neuvoston toimintaa ja pyrkii vaikuttamaan päätöksentekoon kirkolle tärkeissä kysymyksissä. EKK on keskeinen yhteistyötaho kirkkomme EU-toiminnassa, joka on osa kirkon yhteiskuntavaikuttamista. Sen tavoitteena on vaikuttaa EU:n päätöksentekoon kristillisen uskon ja etiikan näkökulmia esillä pitäen. EKK:n yhteydessä toimii Kirkko ja siirtolaisuus -komissio. Komissio tekee työtä maahanmuuttajien, pakolaisten, ihmiskaupan uhrien ja erilaisten vähemmistöjen kuten romanien kanssa vaikuttamalla EU-lainsäädäntöön ja tukemalla jäsenkirkkojaan.

Keskeisenä ekumeenisena kysymyksenä on kirkkojen yhteinen vastuu pakolaisista ja maahanmuuttajista, uusiin polariteetteihin idän ja lännen sekä pohjoisen ja etelän välillä vastaaminen sekä ortodoksisten ja muiden jäsenkirkkojen välisen yhteyden vahvistaminen. Tämä edellyttää teologista työskentelyä, yhteisen vision ja todistuksen vahvistamista ja konkreettista yhteistyötä käytännön kysymyksissä. Kirkkomme vahva edustus temaattisissa referenssiryhmissä antaa mahdollisuuden ja velvoitteen työskennellä vuonna 2013 päätettyjen suuntaviivojen mukaan uudistetun EKK:n kehittämiseksi ja vahvistamiseksi.

Kirkon lähetystyön kautta on syntynyt yhteyksiä myös muihin alueellisiin kirkkojen konferensseihin maailmassa, erityisesti Afrikassa (All Africa Conference of Churches) ja Aasiassa (Christian Conference of Asia). Vaikka kirkollamme ei ole virallisia yhteyksiä näihin merkittäviin alueellisiin ekumeenisiin toimijoihin, niihin tulee pitää yhteyttä, sillä ne tuovat yhteen lukuisia Afrikan ja Aasian kirkkoja.

Kirkkojenväliset sopimukset

Osa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon suhteista kumppanikirkkoihin on linjattu **kirkkojenvälisissä sopimuksissa**. Sopimusten solmiminen on yksi tapa rakentaa kirkon kansainvälisiä suhteita. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on solminut kirkkojen välisen yhteistyösopimuksen Saksan evankelisen kirkon (1977), Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon (2000), Namibian evankelis-luterilaisen kirkon (2001), Itävallan evankelisen kirkon (2005), Kiinan kristillisen neuvoston ja Ruotsin kirkon kanssa (2006). Viimeisin sopimus solmittiin eteläisen Afrikan luterilaisen kirkon kanssa (2013). Useiden sopimusten solmimisen taustalla on ollut kirkon tai kirkon järjestöjen vakiintunut yhteistyö ulkomaisen kirkon kanssa. Sopimusten tavoitteena on koordinoida kirkkomme ja sen järjestöjen yhteistyötä kumppanikirkkojen kanssa.

Myös hiippakunnilla on hiippakuntien välisiä sopimuksia kumppanikirkkojen kanssa. Niissä sovitaan hiippakuntien välisen yhteistyön muodoista. Näillä sopimuksilla on erilaisia taustoja. Osa on solmittu sellaisen kirkon hiippakunnan kanssa, jolla on myös kirkkojen välinen sopimus (esimerkiksi Namibia), osa ekumeenisen sopimuksen pohjalta (Porvoon kirkkoyhteisön kirkot), osa muiden yhteyksien perusteella (Jordanian ja Pyhän maan evankelis-luterilaisen kirkon ja Kuopion hiippakunnan sopimus).

Ekumeeninen hiippakunnallinen yhteistyöverkosto on Barentsin kirkkojen neuvosto. Siihen kuuluvat Oulun evankelis-luterilaisen hiippakunnan lisäksi Oulun ortodoksinen hiippakunta, Luulajan hiippakunta (Ruotsi), Nord-Hålogalandin ja Sör-Hålogalandin hiippakunnat (Norja), Arkangelin, Murmanskin ja Petroskoin hiippakunnat (Venäjä). Murmanskin alueen ja Karjalan tasavallan luterilaisia edustaa Inkerin kirkko. Pohjoiskalotin hiippakunnilla on omat niitä yhdistävät erityispiirteensä. Pohjoinen ekumeeninen yhteys kattaa luontevasti koko Pohjoiskalotin alueen, jonne vuonna 1996 perustettiin Barentsin kirkkojen neuvosto. Neuvoston tehtävänä on edistää kirkkojen välistä ymmärrystä Barentsin alueella, edistää yhteyksiä ja yhteyttä alueen kirkkojen välillä, tarjota keskustelufoorumi alueen kirkoille erilaisissa kirkollisissa asioissa sekä edistää alueen kouluttavien laistosten yhteistyötä.

Kirkon ulkosuomalaistyössä yhteistyö sisarkirkkojen kanssa on määritelty sopimusten ja yhteistyöasiakirjojen kautta. Kirkon ulkosuomalaistyö on sen toiminnan alusta saakka rakentunut ns. integraatioperiaatteelle, jonka mukaan kukin

kirkko on ensisijaisesti vastuussa maahanmuuttajista omalla alueellaan ja tukee heidän jäsentymistään uuden kotimaansa kirkkoon ja turvaa heille yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen jäsenyyden kirkossaan. Kirkon ulkosuomalaistyön tehtävänä on tukea tämän periaatteen toteutumista yhteistyössä sisarkirkkojen ja ekumeenisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Ensimmäiset kirkkojen väliset sopimukset ja yhteistyöasiakirjat nousivat tarpeesta dokumentoida tämä yhteistyö ja siihen liittyvät toimintaperiaatteet sekä sopia ulkosuomalaistyöhön liittyvistä konkreettisista yksityiskohdista. (esim. EKD:n sopimus 1977, 1986, 2002). Sopimukseen liitettiin alusta alkaen myös laajempaa kirkkojen väliseen yhteistyöhön liittyvää sisältöä.

Vakiintunut käytäntö, läheinen yhteistyö ja tiivis vuorovaikutus ovat muutamien maiden osalta kirjallisten sopimusten tavoin ohjanneet ja koordinoineet ulkosuomalaistyötä (esimerkiksi Ruotsi, jonka kanssa sopimus tehtiin vasta 2006). Muutamien maiden kirkkojen kohdalla on laadittu erityistilanteita varten yhteistyöasiakirja, joka koskee pelkästään ulkosuomalaisten parissa tehtävän työn järjestelyjä ja koordinaatiota (Sveitsi, Thaimaa). Lisäksi kirkkomme käymät ekumeeniset keskustelut ovat luoneet perustaa ja yhteistyömahdollisuuksia myös ekumeenisiin perusteisiin (esim. Espanja, Kreikka, Kypros).

Kirkon lähetysjärjestöillä on yhteistyösopimuksia yli kolmenkymmenen kirkon kanssa eri puolilla maailmaa. Valtaosa näistä on luterilaisia ja Luterilaisen maailmanliiton jäseniä. Lisäksi kirkon lähetysjärjestöillä on yhteistyösopimuksia muidenkin kuin luterilaisten kirkkojen kanssa samoin kuin kansainvälisten kristillisten järjestöjen kanssa. Nämä yhteistyösopimukset ovat osa kirkkomme ekumeenisia suhteita, joiden myötä myös kirkkomme suorat yhteydet etelän ja idän kirkkoihin vahvistuvat.

Kotimaiset ekumeeniset sopimukset

Kirkkomme on solminut sopimuksen Suomen Metodistikirkon ja Finlands Svenska Metodistkyrkan kanssa. Suomen evankelis-luterilainen kirkko kävi näiden kahden metodistikirkon kanssa laajat teologiset oppikeskustelut vuosina 2002–2007. Neuvottelujen hedelmänä syntyi kirkkojemme uskonyhteyttä edustavasti kuvaava loppuraportti ”Kristuksesta osalliset”. Lisäksi neuvottelut johtivat keskinäisen ekumeenisen sopimuksen syntyyn, jonka Suomen metodistit hyväksyivät vuosikonferensseissaan kesällä 2009 ja evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokous keväällä 2010. Kyseessä on sopimus, joka luo osapuolten välille saarnatuoli- ja ehtoollisyhteyden ja sisältää toisen kirkon vihkimysvirkojen tunnustamisen. Näin syntynyt ekumeeninen yhteys on pääosin verrattavissa alttarin ja saarnatuolin yhteyteen, joka vallitsee luterilaisten kirkkojen kesken. Metodistit ja luterilaiset pitävät solmitun sopimuksen nojalla toisen kirkon vihityn papin, diakonin ja piispan virkaa sekä heidän saamaansa vihkimystä teologisesti oikeana, mutta tästä

ei vielä seuraa, että esimerkiksi luterilainen tai metodistinen pappi voisi siirtyä toisen kirkkokunnan palvelukseen hoitamaan papin virkaa ilman kyseisen kirkon jäsenyyttä; kirkkomme voimassa olevan järjestyksen mukaisesti ainoan poikkeuksen muodostavat yksittäiset jumalanpalvelukset ja toimitukset, joiden hoitamisen piispainkokous on sopimuksen nojalla hyväksynyt.

Säännöllistä yhteydenpitoa tulee jatkaa sopimuksen myötä vahvistuneiden kirkkojen välisen suhteiden mahdollisuuksien toteuttamiseksi ja yhteyden vahvistamiseksi. Teologisten jatkokeskustelujen tavoitteeksi tulee asettaa yhteisymmärryksen laajentaminen kysymyksissä kirkon jäsenyydestä, konfirmaatiosta, sakramenteista ja vanhurskauttamisopista. Lähtitulevaisuudessa voitaisiin kirkkojen välisessä suhteessa kenties edetä samalle tasolle kuin Porvoon kirkkoyhteisön kirkkojen kesken. Tällöin sopimuskirkkojen jäsenet voisivat kohdella toistensa jäseniä kuin omia jäseniään

Uskontodialogin organisaatiot

Uskontojen välinen dialogi on vilkastunut Suomessa 2000-luvun vaihteen jälkeen. Presidentti Tarja Halosen aloitteesta vuonna 2001 virinneisiin uskontojohtajien kokouksiin ovat osallistuneet luterilaisen arkkipiispan lisäksi ortodoksinen arkkipiispa, katolinen piispa, Suomen Islam-seurakunnan puheenjohtaja, Suomen juutalaisten seurakuntien keskusneuvoston puheenjohtaja sekä Suomen islamilaisen yhdyskunnan imaami ja myöhemmin Suomen Islamilaisen Neuvoston puheenjohtaja.

Uskontojen yhteistyö Suomessa ry – USKOT-foorumi perustettiin tammi-kuussa 2011. Sen perustajajäsenyhteisöt edustavat kolmea uskontoperinnettä: juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia. Suomen evankelis-luterilainen kirkko oli mukana yhtenä perustajajäsenenä. Foorumin päämääränä on vaalia yhteiskuntarauhaa maassamme uskonnonvapautta vahvistavassa hengessä edistämällä uskontojen välistä vuoropuhelua, yhdenvertaisuutta, keskinäistä kunnioitusta ja yhteistyötä Foorumin tärkeäksi katsomissa asioissa.

Uskontojohtajien kokouksiin sekä USKOT-foorumin toimintaan osallistuminen tukee Suomessa toimivien uskonnollisten yhteisöjen keskinäistä yhteistyötä ja samalla edesauttaa uskonnollisten yhteisöjen yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Kirkkomme on osallistunut kahdenvälisiin tapaamisiin sekä juutalaisten että islamilaisien yhteisöjen kanssa jo 1990-luvun puolivälistä lähtien. Ensimmäiset tapaamiset juutalaisseurakuntien edustajien kanssa aloitettiin vuonna 1993 ja muslimijohtajien kanssa vuonna 1997. Tällaisten kahdenvälisen tapaamisten kautta on mahdollista lisätä keskinäistä ymmärtämystä ja luottamusta eri uskontojen ja katsomusten kesken.

Uskontojen vuoropuhelussa on korostunut kansallisen tason uskonnollisten johtajien rooli. Toimintaa on kuitenkin alkanut viritä myös paikallistasolla. Vuo-

den 2011 tilastojen mukaan uskontodialogiin liittyviä kertaluonteisia tapahtumia oli järjestetty noin joka seitsemännessä seurakunnassa ja parissa prosentissa seurakuntia toiminta oli säännöllistä. Yhä useampi suomalainen kohtaa arjessaan eri uskontojen edustajia kouluissa ja työpaikoilla. Tästä syystä seurakuntien roolia uskontojen kohtaamisen mahdollistajana ja paikallisena suunnannäyttäjänä tulee entuudestaan vahvistaa.

Sekä ekumeniaa että uskontojen kohtaamista varten perustetut organisaatiot toimivat siitä lähtökohdasta, että uskonnollinen katsomus on pysyvä osa ihmisen kokonaisvaltaista identiteettiä ja että siihen kuuluu muodollinen yhteisön jäsenyys. Nykyaikana uskonnolliset ja katsomukselliset vaikutteet leviävät kuitenkin kirjallisuuden, internetin ja populaarikulttuurin välityksellä kaikenlaisten ihmisryhmien keskuuteen ja muokkaavat heidän ajatteluaan muodollisesta jäsenyydestä riippumattomasti.

Erityisesti niin kutsutuille uushenkisille virtauksille on ominaista korostaa erilaisten elämäntapojen, oppien ja käytänteiden riippumattomuutta uskonnoista. Kristinuskon piiristä nousseille virtauksille on vastaavasti ominaista taipumus muodostaa erilaisia jumalanpalvelusyhteisöjä, joihin osallistutaan kristillisten seurakuntien jäsenyyksistä riippumatta.

Uskonnollisten yhteisöjen kannalta tilanne johtaa jäsenistön sisäisen katsomuksellisen ja hengellisen elämän kirjon laajenemiseen. Tilanne haastaa kirkkoa tutkimaan ja reflektoimaan kristillisen spiritualiteetin luonnetta, ajankohtaisia tulkintoja ja rajoja.

4. Linjauksen periaatteet

1. Kirkko on olemukseltaan maailmanlaaja, se ei rajoitu kansallisuuksiin tai kirkkokuntiin.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on osa maailmanlaajaa Kristuksen kirkkoa. Oman kirkollisen perintemme puolesta kuulumme Luterilaiseen maailmanliittoon, joka on luterilaisten kirkkojen yhteisö. Myös Suomessa evankelis-luterilainen kirkko tuo yhteen erilaisia perinteitä ja kulttuurisia taustoja. Jokainen kirkon jäsen ilmentää omilla asenteillaan, puheillaan ja teoillaan kirkkoa, joka ilmenee yhtä aikaa sekä paikallisessa todellisuudessa että maailmanlaajana yhteisönä, ja pyrkii rakentamaan kristittyjen välistä yhteyttä ja kirkon ykseyttä.

2. Kirkolla on tehtävä maailmassa, kirkko ei ole olemassa itseään varten. Tehtävä on monimuotoinen.

Jokainen kirkon jäsen on mukana toteuttamassa kirkon tehtävää maailmassa. Kirkon tehtävää toteutetaan myös kirkon organisaatiossa eri tavoilla. Kirkon yhteydessä toimivat järjestöt ovat saaneet erityisen toimeksiannon, jonka perusteella ne toimivat erityisesti kansainvälisessä diakoniassa ja lähetystyössä. Toimijoiden rikkaus antaa mahdollisuuden moni-ilmeiseen ja toisiaan täydentävään kansainväliseen työhön.

3. Kirkon tehtävä on luonteeltaan palveleva ja todistava. Sen ytimessä on evankeliumi ja siitä nousevat yhteyden rakentaminen, vieraanvaraisuus, jakaminen ja oikeudenmukaisuus.

Samalla tavalla kuin kirkko ei ole olemassa itseään varten, ei mikään kirkon toiminta ole olemassa vain itselleen. Jotta me voimme toteuttaa kirkon tehtävää maailmassa, meidän tulee rakentaa sekä keskinäistä yhteyttä että yhteyttä toisiin, kutsua ja palvella sekä jakaa omastamme ja tavoitella oikeudenmukaisuutta.

4. Kirkolla on aktiivinen rooli uskontojen ja katsomusten välisessä dialogissa.

Suomen kulttuuri on kristinuskon läpäisemä. Muut uskonnot ovat vähemmistöjä, ja niiden vaikutus on historiallisesti katsoen lyhyempi ja vaikutukseltaan rajatumpi. Monikulttuuristuvassa Suomessa on evankelis-luterilaisella kirkolla uskon sisällöstä nouseva erityinen vastuu kohdata toisin uskovia kunnioittavalla tavalla sekä siten edistää uskontojen välistä yhteisymmärrystä ja rauhanomaista rinnakkaineloa. Kirkon tulee kehittää seurakuntalaisten valmiuksia vuorovaikutukseen muiden uskontojen ja katsomusten kanssa kuuntelevalla ja niiden pyhiä asioita arvostavalla tavalla.

5. Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla on Suomessa erityinen vastuu enemmistökirkkona.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on suurin uskonnollinen yhteisö ja suurin kristillinen kirkkokunta Suomessa. Enemmistöasema asettaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityiseen vastuuseen kirkkojen ja uskontojen välisistä suhteista Suomessa. Enemmistökirkon on oltava aktiivinen yhteistyön luomisessa, toimittava vähemmistöasemassa olevien yhteisöiden tukena.

5. Linjauksen periaatteiden toteuttaminen Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa vuoteen 2020

Kirkon jäsenet

- **Tiedostavat** kirkon maailmanlaajan luonteen ja **sitoutuvat** toteuttamaan kirkon tehtävää vieraanvaraisuudella ja avoimella **asenteella**. Sitoutuminen ilmenee sekä pidättäytymisessä leimaavasta ja yksinkertaistavasta puheesta sekä aktiivisena monikulotteisen kirkon ja yhteiskunnan kehittämisenä oman elämänpiirin sisällä.
- **Osaavat** keskustella eri katsomuksista ja kulttuureista tulevien ihmisten kanssa vastavuoroisen oppimisen ja toiseuden kunnioittamisen hengessä.
- **Toteuttavat** vieraanvaraisuutta omassa toiminnassaan ja seurakunnan kautta. Tämä tapahtuu sekä hengellisen elämän kautta (rukous toisten kanssa ja puolesta) että toteuttamalla kirkon diakonista palvelutehtävää.

Seurakunnat

- Seurakunnat tukevat ja kehittävät työntekijöidensä **taitoja** kansainväliseen työhön, ekumeeniseen ja uskontojen väliseen kohtaamiseen sekä monikulttuurisessa ympäristössä toimimiseen. Tätä tuetaan aktiivisesti seurakuntatasolla tehtävien **päätösten** kautta. Seurakunnan tasolla ylläpidetään ymmärrystä luterilaisuuden maailmanlaajasta ja ekumeenisesta luonteesta. Erityisesti Luterilaisen maailmanliiton asettamat reformaation merkkivuoden 2017 teemat (pelastus, ihminen, luomakunta – ei kauppatavaraa) ja kotimainen teema Armoa! otetaan huomioon.
- Seurakunnat **lähestyvät** alueellaan olevia muita kristillisiä kirkkoja ja uskonnollisia yhteisöjä, **tutustuvat** toisiinsa ja **kehittävät** konkreettisia yhteistyön muotoja.
- Seurakunnat **solmivat** yhteyksiä erityisesti alueellaan toimiviin maahanmuuttajataustaisiin seurakuntiin.
- Seurakunnat **kehittävät** paikallista vieraanvaraisuuden kulttuuria, jossa seurakuntalaiset ja seurakunnan alueella asuvat toimivat yhdessä seurakunnan työntekijöiden kanssa sekä oman alueen että oman alueen rajat ylittävien kysymysten piirissä. Tämä tapahtuu rakentamalla seurakuntaa **turvalliseksi kohtaamisen tilaksi**, jossa eri taustoista tulevat ihmiset voivat tulla yhteen. Kohtaaminen voi tapahtua sekä hengellisen elämän tasolla että yhteisenä toi-

mintana. Seurakuntien tulee aktiivisesti tukea seurakunnan jäsenten mahdollisuutta osoittaa vieraanvaraisuutta ja osallistua monimuotoisen seurakunnan ja paikallisyhteisön rakentamiseen. Seurakunnat edistävät omalla alueellaan sekä kristittyjen että muita uskontoja ja katsomuksia edustavien uskonnon- ja omantunnonvapauden toteutumista. Erityisesti seurakunnat kiinnittävät huomiota turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja maahanmuuttajien määrän kasvuun liittyvien kysymysten käsittelemiseen paikallisesti sekä vieraanvaraisuuden tarjoamiseen.

- Seurakunnat **kantavat vastuuta** ja **kehittävät** uusia toimintamuotoja toteuttaa kirkon maailmanlaajaa tehtävää. Tämä tehdään tiiviissä **yhteistyössä** kirkon järjestöjen ja ekumeenisten kumppanien kanssa.
- Seurakunnilla on aktiivista kansainvälistä ja ekumeenista toimintaa sekä paikallisesti että Suomen rajojen ulkopuolella. Oman seurakunnan tasolla **toiminta** voi sisältää esimerkiksi ekumeenisina tai monikulttuurisina tapahtumina sekä ekumeenisten ja monikulttuuristen elementtien sisällyttämisenä seurakunnan perustoimintaan. Tarvittaessa perustoimintaan liittyy myös vieraskielistä työtä seurakuntaan suuntautuvan muuttoliikkeen tarpeiden mukaisesti. Seurakunnat solmivat ja hoitavat kansainvälisiä ja ekumeenisia ystävyysseurakuntasuhteita itsenäisesti pitäen kansainvälisen työn hiippakuntasuhteet ja kirkon ulkoasiainhallinnon suhteista tietoisina.

Hiippakunnat

- Hiippakunnat **varaavat riittävästi henkilöstöresursseja** paikallisseurakuntien tukemiseen niiden kansainvälisessä työssä. Erityisessä asemassa ovat kansainvälisen työn hiippakuntasuhteet, joiden työnkuvan tulee keskittyä lähetystyöhön, kansainväliseen diakoniaan ja ekumeeniseen työhön sekä kansainvälisyyden kohtaamiseen seurakunnissa. Tähän liittyy seurakuntien vieraskielisen työn ja maahanmuuttajien parissa tehtävän työn tukeminen. Hiippakunnilla on merkittävä vastuu sekä **viestiä** kansainvälisen ja kokonaiskirkon tasolta seurakuntiin että **mahdollistaa** seurakunnat ylittävän yhteisen toiminnan toteutumisen.
- Hiippakunnilla voi olla **hiippakuntatason kansainvälistä ja ekumeenista yhteistyötä**. Hiippakunnat **kannustavat** ja **tukevat** seurakuntia tekemään yhteistyötä muiden kirkko- ja uskontokuntien kanssa konkreettisissa yhteistyöhankkeissa.

- Hiippakuntatason yhteistyö on osa kokonaiskirkon kansainvälisiä ja ekumeenisia suhteita. Hiippakuntatason työn tarkoituksena on myös tukea ja vahvistaa seurakuntien välistä yhteistyötä.
- Työtä on mielekästä koordinoida myös hiippakuntien välillä.
- Hiippakuntien tulee yhdessä Kirkkohallituksen kanssa tukea seurakuntia kokonaiskirkon **ekumeenisten sopimusten toteuttamisessa paikallistasolla**. Merkittäviin sopimuksiin kuuluvat erityisesti Porvoon sopimus sekä sopimus Suomen metodistikirkkojen kanssa. Oulun hiippakunta osallistuu Barentsin kirkkojen neuvoston toimintaan. Sen tavoitteena on edistää kirkkojen välisiä yhteyksiä ja yhteyttä sekä kouluttavien laitosten yhteistyötä Barentsin alueella. Kirkko tukee taloudellisesti Barentsin kirkkojen neuvoston toimintaa.
- Erityisinä teemoina tulevana vuosina tulevat olemaan ekumeeninen reformaation merkivuoden 2017 viettäminen sekä vuotuisten ekumeenisten tapahtumien toteuttaminen, maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen liittyvät kysymykset sekä hiippakunnan tasolla toteutettava koulutus- ja vaikuttamistyö ihmisarvoon ja ympäristökysymyksiin liittyvissä asioissa. Helsingin hiippakunta osallistuu Itämeren alueen kirkkojen ekumeeniseen Theobalt-verkostoon. Sen tavoitteena on edistää kirkkojen välisiä yhteyksiä ja yhteyttä Itämeren alueella. Kirkko tukee taloudellisesti verkoston toimintaa.

Kirkon kansallinen taso

- Kirkon kansallisella tasolla vastataan niistä kansainvälisistä ja ekumeenisista sekä uskontojenvälisistä suhteista, joissa **yhtenä osapuolena on koko Suomen evankelis-luterilainen kirkko**. Päätöksiä tekevät kysymyksestä riippuen joko kirkolliskokous, piispainkokous tai kirkkohallitus.
- Kirkkohallituksen työntekijöiden keskeisenä tehtävänä on **tarjota asiantuntija-apua, tiedottaa ja koordinoida** hiippakunnissa ja seurakunnissa tehtävää työtä.
 - Asiantuntija-apu tarkoittaa koulutusta sekä materiaalien tuottamista. Tämä tehdään usein yhteistyössä kirkon kansainvälisen työn toimijoiden kanssa.
 - Viestintä keskittyy erityisesti kansainvälisistä kysymyksistä sekä kirkon kansainvälisten kumppanien asioista viestimiseen. Erityisenä kehittämistehtävänä on tehokkaiden viestintäkanavien luominen.
 - Kansainvälisiin, ekumeenisiin ja uskontojenvälisiin kysymyksiin liittyvän sisäisen työnjaon selkeyttämisen, koordinaation ja yhteistyön luomisen kirkon muiden toimijoiden kanssa tulee olla jatkuvaa.

- Kirkon kokonaistehtävää toteuttavia lähetystyön ja kansainvälisen diakonian toimijoita ohjataan **sopimusmenettelyllä**. Menettelyä kehitetään niin, että Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kansainvälinen työ on johdonmukaista ja ilmentää kirkon linjauksia. Samalla kehitetään kirkon toimijoiden työn arviointia esimerkiksi kehittämällä raportointia.
- Kokonaiskirkko tiivistää **yhteistyötä** järjestöjen kanssa niiden sisällöllisillä painopistealueilla.
- Kokonaiskirkon tasolla on vastuu kirkon **ekumeenisten oppikeskusteluiden** järjestämisestä ja ylläpitämisestä. Tulevien vuosien aikana kirkko tekee linjaukset oppikeskusteluiden priorisoinnista, ekumeenisten oppikeskusteluiden periaatteista (mitä ykseys vaatii) ja ekumeenisten sopimusten implementoinnista (miten implementointi tapahtuu).
- Kokonaiskirkon tehtävänä on tukea yhteistyössä luterilaisten sisarkirkkojen ja ekumeenisten yhteistyökumppaneiden kanssa **ulkomailla asuvien suomalaisten parissa tehtävää kirkollista** työtä ja heidän kotoutumistaan ja jäsentymistään paikalliseen kirkkoon.
- Kokonaiskirkon tehtävänä on seurata **kansainvälistä muuttoliikettä** ja tukea hiippakuntia ja seurakuntia niiden pitäessä yhteyttä ulkomailla asuviin suomalaisiin ja järjestäessä kirkollista työtä maahanmuuttajien parissa.
- Kokonaiskirkon tehtävänä on **EU-toiminnan** seuranta, ennakointi ja arviointi sekä EU-asioihin liittyvä vaikuttamistoiminta ja viestintä, mukaan lukien yhteydenpito eri tahoihin niin Suomessa kuin Brysselissä – myös ekumeenisiin ja eri kirkkojen EU-yhteystoimistoihin. Tältä osin tulisi pyrkiä tehostamaan yhteistyötä sekä kehittämään verkostoitumista eri tahojen kanssa. Tavoitteena on aktiivinen, aloitteellinen, oikea-aikainen, asiantunteva ja johdonmukainen vaikuttamistoiminta yhteisten painopistetavoitteiden saavuttamiseksi. Kirkon sisäistä yhteistyötä kaikissa asioissa, joilla on eurooppalainen ulottuvuus, tulee tehostaa niin tavoitteiden, tiedonkulun kuin koordinoinnin osalta.
- Kokonaiskirkolla on vastuu yhteistyöstä sekä maailmanlaajan luterilaisen kirkkoyhteisön että muiden ekumeenisten organisaatioiden kanssa. Pääkumppaneita koskien asetetaan seuraavat tavoitteet:

Luterilainen maailmanliitto

- Selkeät tavoitteet 2017 yleiskokoukseen on laadittu vuoden 2016 aikana.

- Koko kirkossa on kasvava ymmärrys luterilaisuuden maailmanlaajasta ulottuvuudesta.
- Koko kirkossa on syvenevä kokemus vastavuoroisuudesta ja yhteenkuuluvuudesta luterilaisen kirkkoyhteisön muihin kirkkoihin.
- Kirkko ja sen järjestöt viestivät LML:n suuntaan yhtenäisesti ja selkeästi.
- Kirkko laatii selkeän linjauksen taloudellisen tuen yleistasosta vuoden 2016 aikana.

Kirkkojen maailmanneuvosto

- Kirkko tekee KMN:n kanssa yhdessä kansainvälistä vaikuttamistyötä.
- Kirkko osallistuu *Oikeudenmukaisuuden ja rauhan pyhiinvaellukselle*.
- Kirkko tukee Faith&Order -komission työskentelyä.
- Kirkko tuo globaaleja ekumeenisia teemoja suomalaiseen kontekstiin.
- Kirkko laatii selkeän linjauksen taloudellisen tuen yleistasosta vuoden 2016 aikana.

Euroopan kirkkojen konferenssi

- Kirkko tukee EKK:a sen osallistuessa yhteiskunnalliseen keskusteluun Euroopan muuttuneessa talous-, turvallisuus- ja maahanmuuttokysymyksissä.
- Kirkko osallistuu EKK:n temaattisten ryhmien työskentelyyn.
- Kirkko laatii selkeän linjauksen taloudellisen tuen yleistasosta vuoden 2016 aikana.

Global Christian Forum

- Kirkko tuo GCF:n piirissä tapahtuvan ekumeenisen työn osaksi suomalaista ekumeniaa.

- Kokonaiskirkolla on vastuu kansainvälisistä kahdenvälisistä ekumeenisista suhteista. Pääkumppaneiden kanssa on asetettu seuraavat tavoitteet:

Venäjän ortodoksinen kirkko

- Kirkko järjestää Venäjän ortodoksinen kirkon kanssa seminaarin kristillisestä antropologiasta vuonna 2016 ja selvittää mahdollisuuksia käynnistää uudelleen kahdenväliset teologiset oppikeskustelut.
- Kirkko pitää yhteyttä Suomen lähialueilla olevien Venäjän ortodoksinen kirkon hiippakuntien kanssa.

Roomalaiskatolinen kirkko

- Kirkko tukee LML:n kautta käytävää dialogia ja tiedottaa dialogin etenemisestä.

- Kirkko käy omaa kahdenvälistä teologista dialogia Katolinen kirkko Suomessa -paikalliskirkon kanssa ja vastaa sen reseptiosta Suomessa.
- Kirkko viettää ekumeenisen reformaation merkkivuotta yhdessä roomalaiskatolisen kirkon kanssa sekä kansainvälisesti että kotimaassa.

Porvoon kirkkoyhteisö

- Kirkko osallistuu aktiivisesti Porvoon kirkkoyhteisön teologiseen ja muuhun työskentelyyn.
- Kokonaiskirkko tukee hiippakuntia ja seurakuntia Porvoon sopimuksen toteuttamiseksi Suomessa.

Euroopan protestanttisten kirkkojen yhteisö (EPKY)

- Kirkko osallistuu aktiivisesti EPKY:n teologiseen työskentelyyn.
- Kirkko asettaa konkreettiset tavoitteet suhteessa EPKY:n.

Reformoidut kirkot ja evankelikaalinen kristillisyyden

- Kirkko asettaa konkreettiset tavoitteet suhteessa reformoitujen kirkkojen kanssa käytäviin keskusteluihin.
- Kirkko seuraa evankelikaalisen kristillisyyden kehittymistä.

Kahdenväliset suhteet kotimaassa

- Kirkko arvioi käymänsä oppikeskustelut vuoden 2017 loppuun mennessä ja asettaa uudet konkreettiset tavoitteet.
 - Kirkko luo aktiivisesti suhteita Suomessa toimiviin, perinteisiin kirkkokuntiin kuulumattomiin yhteisöihin.
- Kokonaiskirkolla on sopimuksin määriteltyjä suhteita kumppanikirkkoihin ja yhteisöihin. Vuoden 2016 aikana kirkko linjaa **sopimuskäytännöt** (kenen kanssa, miksi) ja yhtenäistää eri tasojen (seurakunta, hiippakunta, kokonaiskirkko) sopimukset (esimerkiksi koordinaatitapaamiset).
 - Vaikuttamistoiminnassa kokonaiskirkon tasolla tuetaan **positiivisen uskonnonvapauden** toteutumista Suomessa. Erityisinä teemoina:
 - maahanmuuttajien uskonnonvapauden toteutuminen
 - muiden uskontojen edustajien uskonnonvapauden toteutuminen
 - vieraanvaraisuuden kulttuurin tukeminen
 - uskonnonopetuksen tukeminen
 - Kokonaiskirkon tasolla **tuetaan** uskontojen kohtaamista ja yhteistyötä
 - positiivisen uskonnonvapauden toteutuminen
 - uskonnollisten arvojohtajien yhteistyön tukeminen sekä kansallisella että paikallisella tasolla

- yhteiskuntarauhan säilyttäminen ja ennakkoluulojen poistaminen sekä vihapuheen vastustaminen ottaen erityisesti huomioon ne tahot, joita kohtaan ennakkoluuloja ja vihapuhetta esiintyy
- Kokonaiskirkon tasolla Suomen uskonnollisen kentän arvioinnissa kiinnitetään aikaisempaa enemmän huomiota uushenkisyyteen ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin.

KIRKKOHALLITUS⁺

ISBN 978-951-789-524-8 (PDF)

SUOMEN⁺
EV. LUT.
KIRKKO

evl.fi